

Людмила Аркадіївна Пермінова,

кандидатка педагогічних наук,
професорка, завідувачка кафедри педагогіки,
психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова,
Херсонський державний університет,
м. Івано-Франківськ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-6818-3179>

Юрій Олександрович Фронченко,

здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти,
Херсонський державний університет,
м. Івано-Франківськ, Україна

 <https://orcid.org/0009-0007-4281-1564>

УДК 378.147:37.015.3

DOI: [https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-4\(99\)-08](https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-4(99)-08)

ТВОРЧИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація.

У статті розглянуто творчий підхід як ключовий чинник ефективної індивідуалізації освітнього процесу для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Автори акцентують увагу на необхідності врахування індивідуальних освітніх траєкторій, наукових інтересів та особистісних особливостей аспірантів у процесі організації навчання. Увагу приділено інноваційним методам і формам навчання, які сприяють розвитку креативного мислення, самостійності та дослідницьких навичок. У статті обґрунтовано, що творчий підхід дає змогу не лише підвищити мотивацію здобувачів, а й забезпечити гнучкість освітнього процесу, адаптованого до потреб сучасного науковця. Також розглянуто роль наукового керівника як фасилітатора індивідуального розвитку здобувача. Окреслено важливість міждисциплінарної взаємодії, цифрових технологій та академічної свободи в контексті реалізації індивідуалізації. Підкреслено, що творчий підхід до організації освітнього процесу є запорукою формування конкурентоспроможного, мобільного й інноваційно орієнтованого науковця нового покоління.

Ключові слова: індивідуалізація освіти; творчий підхід; освітнє середовище; конкурентоспроможний інноваційно-орієнтований науковець.

Індивідуалізація освітнього процесу аспірантів (третій рівень вищої освіти) є ключовою передумовою для підготовки висококваліфікованих науковців, здатних до самостійної дослідницької та інноваційної діяльності. На відміну від попередніх рівнів, аспірантура вимагає не просто засвоєння знань, а їх творчого переосмислення, генерування нових ідей і проведення оригінальних досліджень. Як засвідчує досвід, творчий підхід до організації цього процесу допомагає максимально розкрити потенціал кожного здобувача.

В умовах сучасності одним із ключових викликів системи вищої освіти є створення умов для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій тих, хто навчається.

У сучасній енциклопедичній літературі поняття «індивідуалізація» та «індивідуалізація навчання»

розглядаються як окремі категорії, хоча їхні дефініції суттєво не розрізняються. Зокрема термін «індивідуалізація» трактується як процес самореалізації особистості, у межах якого індивід прагне до набуття унікальності. У більш розгорнутому розумінні це – процес формування індивідуальності, що відбувається на кожному етапі онтогенезу та супроводжується розвитком самосвідомості та самовизначення. Ці характеристики виступають необхідними складовими особистості, які забезпечують здатність до засвоєння соціального досвіду та внесення в нього творчих елементів. Поняття «індивідуалізація навчання» визначається як організація освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Інакше кажучи, ідеться про цілеспрямоване планування та реалізацію навчальної

діяльності відповідно до індивідуальних потреб, здібностей, рівня підготовки та стилю навчання кожного, хто навчається [2].

Творча індивідуалізація в освіті розглядається як педагогічна стратегія, що виходить за межі традиційного урахування індивідуальних особливостей здобувача освіти. Її сутність полягає в спрямованому розвитку унікальних творчих здібностей, талантів і потенціалу особистості. Такий підхід передбачає створення умов для вільного самовираження, прийняття оригінальних рішень та формування інноваційного мислення, що сприяє не лише засвоєнню знань, а й створенню якісно нових ідей і продуктів.

У цьому контексті творча індивідуалізація постає як процес розкриття індивідуального обдарування через адаптацію освітнього процесу до особистісних характеристик. Вона стимулює розвиток самостійного мислення, креативності та здатності до самореалізації, що є ключовими чинниками формування конкурентоспроможної особистості в умовах сучасного суспільства.

Концентруючи увагу на процес індивідуалізації навчання в аспірантурі, варто підкреслити, що він має на меті створення умов для максимально повного розкриття наукового потенціалу здобувача, враховуючи його інтелектуальні, мотиваційні, професійні та особистісні особливості. Водночас у практиці підготовки аспірантів часто спостерігається домінування уніфікованих підходів, недостатня гнучкість освітніх програм, обмеженість у виборі навчальних дисциплін, форм і методів наукового супроводу.

Серед головних викликів, що зумовлюють необхідність індивідуалізації навчання аспірантів, можна виокремити: різнорівневу підготовку вступників до аспірантури; різноманітність наукових інтересів і тем досліджень (у межах однієї спеціальності); потребу в міждисциплінарному підході; часто необхідність поєднання навчання з професійною діяльністю; зростання ролі самостійної та проектної роботи, незначні навички як викладацької, так і дослідницької діяльності тощо.

Таким чином, індивідуалізація навчання аспірантів є не лише педагогічною вимогою, а й стратегічною умовою ефективної підготовки науковців нового покоління. Її реалізація потребує оновлення змісту та структури освітньо-наукових програм, впровадження гнучких траєкторій навчання, розвитку тьюторства (фасилітаторства), цифрових інструментів підтримки та індивідуального планування (траєкторії) освітнього процесу.

Узагальнюючи вищезазначене, нами створено припущення, що реалізація творчого підходу до індивідуалізації освітнього процесу здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня освіти актуалізується в сучасних умовах навчання в аспірантурі та вимагає від тих, хто навчається, системи сформованості як особистісних якостей, так і про-

фесійних умінь і творчості як науковця-дослідника.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати роль творчого підходу в індивідуалізації освітнього процесу здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня освіти, визначити педагогічні умови та розробити поблокову модель творчо-орієнтованої індивідуальної освітньої траєкторії.

Проблема індивідуалізації навчання є предметом численних досліджень вітчизняних педагогів і психологів, у яких висвітлюються її історичні витoki, теоретико-методологічні засади, а також практичні аспекти впровадження індивідуального підходу в освітній процес. Попри тривалу наукову традицію вивчення цього феномена, інтерес до нього не зменшується. Навпаки, в умовах трансформації освітнього середовища та зростання потреби в особистісно орієнтованому навчанні, воєнний стан у державі, що змушує більшість закладів вищої освіти (ЗВО) працювати в режимі змішаного навчання, проблема індивідуалізації набуває нових змістових акцентів і продовжує активно розвиватися.

У сучасних умовах особливу увагу науковці приділяють якісним аспектам індивідуалізації як формі самоосвіти, що носить ознаки самостійності, внутрішньо вмотивованої особистості на освітню діяльність. Така діяльність здійснюється незалежно від зовнішніх педагогічних впливів і визначається особистими мотивами, цілями, завданнями та змістом навчання, які динамічно змінюються відповідно до рівня психологічної готовності індивіда до навчального процесу [1].

Ми погоджуємося з М. Пісоцькою та К. Кадашевичем, які представили таке розуміння поняття «індивідуалізація навчання»: «процес, спрямований на розвиток індивідуальності, формування індивідуальної стратегії самовизначення та самореалізації, що передбачає найповніше урахування індивідуальних особливостей кожного його учасника, реалізацію системи індивідуалізованих способів і прийомів, взаємозумовлених дій вчителя та учнів на всіх етапах навчальної діяльності» [5, с. 29].

Аналіз педагогічної літератури з проблеми індивідуалізації навчання [3; 4; 7] засвідчує, що сучасні науковці трактують цей феномен як у межах традиційної академічної форми освітнього процесу, так і в контексті самостійної навчальної діяльності. Такий підхід передбачає існування різних рівнів індивідуалізації, що зумовлюються як організаційними формами навчання, так і ступенем автономності здобувача освіти.

Аспірантура як третій рівень вищої освіти передбачає не лише засвоєння теоретичних знань, а й розвиток дослідницьких компетентностей, критичного мислення, академічної доброчесності та здатності до самостійного наукового пошуку. У таких умовах творчий підхід стає підґрунтям

індивідуалізації освітнього процесу, оскільки саме творчість забезпечує здатність здобувача створювати нове знання, формувати оригінальні дослідницькі концепції та здійснювати міждисциплінарні пошуки. Творчий підхід у вищій освіті розглядається як система інтелектуальних, мотиваційних і діяльнісних компонентів, що забезпечують здат-

ність суб'єкта продукувати нові ідеї, концепції, рішення. Для аспірантів творчість – це не лише властивість особистості, а й методологічний інструмент наукової діяльності.

Аналіз літературних джерел [6] дає змогу виокремити ключові аспекти творчої індивідуалізації. Результати узагальнено в *табл. 1*.

Таблиця 1

Ключові аспекти творчої індивідуалізації

Розроблення індивідуальної освітньої траєкторії (ІОТ)	Гнучкість навчального плану: підгрунття ІОТ є індивідуальний навчальний план, який враховує попередню підготовку аспіранта, його наукові інтереси та потреби конкретного дисертаційного дослідження. Він передбачає можливість вибору частини навчальних дисциплін	Фокус на дослідженні: освітні компоненти мають бути тісно інтегровані з науковою роботою, допомагаючи аспіранту поглибити знання у своїй вузькій галузі та опанувати необхідні методологічні підходи
Роль наукового керівника як фасилітатора або тьютора	Партнерство та консультування: науковий керівник – наставник, консультант та фасилітатор, тьютор, який допомагає аспіранту орієнтуватися в науковому полі, визначати пріоритети та долати труднощі	Стимулювання самостійності: Керівник має заохочувати аспіранта до самостійного пошуку рішень, критичного мислення та академічної добросовісності. Мотивування формування навичок самоменеджменту, саморозвитку
Використання інноваційних методів і технологій	Проектний підхід: дає змогу розширити коло можливостей інноваційно-дослідницької діяльності, зокрема залученість у міжнародних проєктах	Цифрове освітнє середовище: використання онлайн-платформ, спеціалізованого програмного забезпечення та інформаційно-комунікаційних технологій (наприклад, ШІ для аналізу даних) для забезпечення гнучкості навчання та доступу до актуальних ресурсів
Формування «м'яких» навичок (soft skills)	Комунікація та співпраця: організація роботи в наукових групах, участь у семінарах, конференціях і спільних публікаціях сприяє розвитку навичок командної роботи та презентації результатів	Критичне мислення та рефлексія: створення умов для постійного аналізу власної діяльності та результатів, що є основою творчого мислення, академічна добросовісність

Безумовно, показники в таблиці можна розширити. Нами виокремлено ключові позиції, які мають бути необхідними для організації індивідуалізації освітнього процесу, зокрема варіативність змісту наукової та освітньої роботи;

свобода вибору методів і напрямів дослідження; гнучкі форми взаємодії з науковим керівником; розвиток здатності до академічної само-рефлексії; персоніфікована освітня траєкторія, що враховує наукові інтереси, рівень компетентності та темп розвитку здобувача.

У контексті третього рівня освіти, індивідуалізація набуває особливого значення, оскільки спрямована на формування наукової автономії.

Таким чином, творчий підхід до індивідуалізації освітнього процесу в аспірантурі полягає в перетворенні навчання на самокерований процес наукового пошуку, де аспірант, за підтримки наукового керівника та сучасних освітніх технологій, формує власну унікальну освітньо-наукову траєкторію. Це забезпечує не лише здобуття ступеня доктора філософії, а й становлення зрілої, творчої та конкурентоспроможної науково спрямованої особистості, майбутнього викладача-дослідника.

Сучасна підготовка здобувачів третього рівня вищої освіти потребує пошуку нових форм і

моделей, що забезпечують не лише набуття дослідницьких компетентностей, а й розвиток творчого мислення, здатності до продуктивної наукової діяльності, академічної свободи та відповідальності. У цьому контексті особливого значення набуває творча індивідуалізація освітнього процесу, що передбачає побудову унікальної траєкторії професійного й наукового розвитку аспіранта.

Щоб реалізувати творчий підхід щодо індивідуалізації освітнього процесу на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти ними було розроблено структурно-логічну модель та умови її реалізації. Логіка функціонування моделі практично класична, тобто вона працює як цілісна система: *діагностика* → *вибір траєкторії* → *творчі форми навчання* → *дослідницькі практики* → *рефлексія* → *корекція* → *науковий результат*.

Запропонована нами модель охоплює низку взаємопов'язаних блоків, що утворюють цілісну динамічну систему, спрямовану на розвиток творчого потенціалу та дослідницької автономії здобувача. У центрі моделі перебуває аспірант як суб'єкт творчого саморозвитку.

Діагностично-аналітичний блок передбачає виявлення рівня мотивації, творчого потенціалу,

стилю пізнавальної діяльності, досвіду наукової роботи. Спрямований на визначення стартових можливостей аспіранта та формування основи індивідуальної траєкторії.

Блок індивідуальної освітньо-наукової траєкторії передбачає визначення особистих цілей, вибір змістових модулів, дослідницьких методів і форм організації роботи. Забезпечує унікальність і варіативність наукового розвитку здобувача.

Блок творчих освітніх технологій охоплює інноваційні методи генерування ідей (мозковий штурм, метод шести капелюхів, дизайн-мислення), проблемні семінари, творчі майстерні, наукові хакатони. Сприяє появі емерджентних інтелектуальних новоутворень.

Науково-дослідницький модуль передбачає роботу над дисертацією, участь у наукових проєктах, підготовку публікацій, апробацію результатів на конференціях. Забезпечує практичну реалізацію творчого потенціалу.

Рефлексивно-оцінний блок містить процедури самооцінювання, аналіз динаміки розвитку, корекцію цілей і методів. Є механізмом самоорганізації й саморозвитку аспіранта.

Таким чином, модель творчо-орієнтованої індивідуалізації здобувачів третього рівня вищої освіти забезпечує умови для розвитку інтелектуально-творчої компетентності, наукової автономії та здатності до продукування інноваційних результатів. Її впровадження сприяє підвищенню ефективності підготовки здобувачів PhD та формуванню конкурентоспроможних науковців.

Зрозуміло, що ефективне функціонування моделі творчо-орієнтованої індивідуалізації аспірантів можливе лише за умови створення цілеспрямовано організованого педагогічного середовища, що забезпечує послідовну реалізацію методологічних положень, структурних компонентів і технологічних механізмів моделі. У нашому дослідженні педагогічні умови розглядаються як комплекс об'єктивних і суб'єктивних чинників, що забезпечують оптимальні можливості для розвитку творчого потенціалу аспірантів і формування їхньої дослідницької автономії. Виділено п'ять груп умов: організаційно-управлінські; педагогічно-дидактичні; психолого-педагогічні; технологічно-інструментальні; кадрово-, наукові (табл. 2). Їх комплексна реалізація забезпечує функціонування моделі як цілісної емерджентної системи.

Таблиця 2

Педагогічні умови реалізації моделі освітнього процесу в аспірантурі

Умови	Зміст	Ресурс впровадження
Організаційно-управлінські умови	Нормативно-правове забезпечення індивідуалізації	Для впровадження моделі необхідне створення нормативної бази закладу вищої освіти, що гарантує: – можливість формування індивідуальних освітніх траєкторій; – варіативність навчальних планів; – поєднання обов'язкових і вибіркових компонентів; – право аспіранта на вибір форм атестації, консультантів, методів дослідження. <i>Це надає моделі легітимності та інституційної підтримки, без чого творча індивідуалізація є лише декларативною.</i>
	Гнучка організація освітнього середовища	Забезпечує можливість: – індивідуальних графіків виконання освітніх компонентів; – проходження стажувань і практик за персональними траєкторіями; – змішаних і онлайн форматів навчання. <i>Гнучкість середовища корелює з принципами академічної свободи та творчої варіативності.</i>
	Система менторингу і наукового кураторства	Умовою ефективності моделі є багаторівнева система підтримки, що передбачає наявність: – наукового керівника (концептуальна підтримка дослідження); – методологічного консультанта (методи дослідження, проєктний менеджмент); – психолога або коуча (розвиток творчості, зняття бар'єрів); – фахівців з наукової комунікації. <i>Таке мультикураторство підвищує якість творчого розвитку та мінімізує ризики дезорієнтації.</i>
Технологічно-інструментальні умови	Цифровізація освітнього процесу	Використання: – електронних портфоліо; – систем відстеження наукового прогресу; платформ для спільної роботи (зокрема KSU24, ksu-onlain тощо); – використання ментальних карт, інтелект-карт, чат-ботів, концептуальних схем і моделювальних платформ сприяє структуризації наукових ідей; – програм аналізу даних. <i>Цифрові ресурси посилюють індивідуальність і мобільність навчання.</i>
	Доступ до сучасних наукових ресурсів	Обов'язковими є: – Scopus, Web of Science, ERIC, SpringerLink; – програмне забезпечення для статистики; – інструменти візуалізації даних. <i>Це створює умови для високої якості дослідження.</i>

Педагогічні та дидактичні умови	Творча спрямованість змісту підготовки	Освітній контент має бути структурований відповідно до: <ul style="list-style-type: none"> – принципів міждисциплінарності; – орієнтації на наукову новизну; – залучення сучасної методології наукового пошуку. <i>Це забезпечує відповідність змісту моделі не лише вимогам програм, а й потребам творчого наукового мислення.</i>
	Інтеграція дослідницької діяльності у всі етапи підготовки	Ключовою умовою є включення аспіранта в реальні наукові процеси з першого року: <ul style="list-style-type: none"> – участь у грантових проектах; – робота в наукових лабораторіях; – створення власних міні-досліджень; – регулярні наукові семінари. <i>Це підсилює емерджентність, адже нові знання виникають у процесі активної наукової діяльності.</i>
	Застосування творчих і креативно-інноваційних технологій	Серед ефективних технологій: <ul style="list-style-type: none"> – дизайн-мислення; – метод фокальних об'єктів; – метод морфологічних матриць; – інтелектуальні ігри та симуляції; – «наукові хакатони»; – евристичні майстерні. <i>Вони мобілізують творчий потенціал і забезпечують інтенсивну генерацію нових ідей.</i>
	Створення індивідуальних освітньо-наукових маршрутів	Індивідуальна траєкторія має охоплювати: <ul style="list-style-type: none"> – персональні цілі; – персоналізований набір дисциплін; – індивідуальний календарний план дослідження; – методи рефлексії та самооцінювання. <i>Маршрут є ядром моделі й визначає логіку розвитку здобувача.</i>
Психолого-педагогічні умови	Формування атмосфери психологічної безпеки	Обов'язкові елементи: <ul style="list-style-type: none"> – підтримка ініціативності; – мінімізація страху помилки; – нормалізація інтелектуального ризику; – розвиток академічної сміливості. <i>Безпека є фундаментом для творчого мислення.</i>
	Розвиток внутрішньої мотивації	Створення умов для: <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлення значущості власного дослідження; – розвитку автономії; – почуття власної компетентності; – ціннісного прийняття професії науковця. <i>Ці фактори забезпечують стійкість творчої активності.</i>
	Формування рефлексивної культури	Передбачає: <ul style="list-style-type: none"> – регулярні рефлексивні звіти; – ведення дослідницького щоденника; – самооцінювання проміжних результатів. <i>Рефлексія забезпечує самокорекцію та саморозвиток.</i>
Кадрово-наукові умови	Професійна компетентність викладачів	Викладачі мають володіти: <ul style="list-style-type: none"> – методами розвитку творчості; – цифрової грамотністю; – навичками коучингу, тьюторства та фасилітації; – сучасною методологією наукової діяльності. <i>Таке кадрове забезпечення є визначальним чинником успішного функціонування моделі.</i>
	Наявність активних наукових шкіл	Важливою є інтеграція аспіранта у: <ul style="list-style-type: none"> – дослідницькі групи; – лабораторії; – наукові центри. <i>Це забезпечує наукове середовище для творчої діяльності.</i>
	Партнерська взаємодія наукового керівника, викладачів та аспірантів	Передбачає: <ul style="list-style-type: none"> – суб'єкт-суб'єктні відносини; – діалогічність; – спільну наукову творчість. <i>Партнерство стимулює творчий розвиток здобувачів.</i>

На нашу думку, запровадження моделі творчо-орієнтованої індивідуалізації здобувачів освіти можливе лише за комплексної реалізації описаних педагогічних умов. Їх системність забезпечує появу нових якостей у професійному розвитку аспіранта – емерджентних результатів, що виходять за межі простого накопичення знань і виявляються у здатності до продукування наукової новизни та розвитку академічної автономії.

Таким чином, проведене дослідження засвідчує, що індивідуалізація навчання є ключовим чинником підвищення ефективності освітнього процесу, особливо в умовах сучасної трансформації вищої освіти. Аналіз наукових джерел підтверджує багатовимірність цього феномена, що охоплює як традиційні академічні форми навчання, так і самостійну пізнавальну діяльність здобувачів освіти.

Особливого значення індивідуалізація набуває на рівні підготовки аспірантів, де вона постає необхідною умовою розвитку дослідницької автономії, творчого потенціалу та професійної самореалізації. У цьому контексті важливою є не лише адаптація змісту та форм навчання до індивідуальних потреб, а й створення сприятливого освітнього середовища, що стимулює самостійність, критичне мислення та інноваційність.

Таким чином, індивідуалізація навчання розглядається нами як стратегічний напрям модернізації освітнього процесу, що потребує комплексного підходу, включаючи оновлення освітніх програм, розвиток наставництва, цифрових технологій і механізмів підтримки індивідуальних освітніх траєкторій. Нами створено спробу розробити структурно-блочну модель індивідуалізації освітнього процесу, спираючись на творчий підхід і виділено та обґрунтовано п'ять груп умов її застосування: організаційно-управлінські; педагогічно-дидактичні; психолого-педагогічні; технологічно-інструментальні; кадрово-наукові. Умови застосування моделі передбачають створення гнучкого, варіативного, науково насиченого та творчо стимулюючого освітнього середовища, у якому аспірант є активним, самостійним і творчим суб'єктом навчання та дослідження.

У подальших наукових розвідках нам необхідно розробити критеріальний, діагностичний апарат дослідження, що допоможе організувати моніторинг якості сформованості умінь проектувати індивідуальну траєкторію.

Використані літературні джерела

1. Годованиук Т. Л. Індивідуальне навчання у вищій школі: монографія. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 160 с.

2. Енциклопедія освіти. 2-ге вид., допов. і переробл. / Кремень В. І. (гол. ред.). Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39233/1/%D0%95%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8_.pdf

1%96%D1%8F%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8_.pdf.

3. Кузнецова О. Ю. Теоретичні і методичні аспекти індивідуалізації навчальної діяльності студентів. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2014. Вип. XXXV. С. 96–106.

4. Масич С. Ю. Індивідуалізація професійної підготовки майбутнього фахівця. *Педагогіка та психологія*. 2017. Вип. 58. С. 100–107.

5. Пісоцька М. Е., Кадашевич К. О. Розвиток ідеї індивідуалізації проблемного навчання учнів у вітчизняній педагогіці в 50–70-ті роки ХХ століття. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2021. № 1 (37). Ч. 1. С. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1-1-04>.

6. Топузов О. М., Малихін О. В., Арістова Н. О., Алексеева С. В., Попов Р. А., Барановська О. В., Шелестова Л. В. Теорія і практика індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти / за наук. ред. О. В. Малихіна. Київ: Освіта, 2024. 1099 с.

7. Терещук Г. І. Індивідуалізація навчання в контексті ідей концепції нової української школи. *Наукові записки. Серія: педагогіка*. 2017. № 2. С. 6–16. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.2.1>.

References

1. Hodovaniuk, T. L. (2010). *Indyvidualne navchannia u vyshchii shkoli* [Individualized learning in higher education]. Kyiv, 160 p. [in Ukrainian].

2. Kremen, V. I. (Ed.). (2021). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of education] (2nd ed., rev. and enl.). Kyiv, 1144 p. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39233/1/%D0%95%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8_.pdf [in Ukrainian].

3. Kuznetsova, O. Yu. (2014). *Teoretychni i metodychni aspekty indyvidualizatsii navchalnoi diialnosti studentiv* [Theoretical and methodological aspects of individualization of students' learning activity]. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky – Scientific Notes of the Department of Pedagogy*, XXXV, 96-106. Kharkiv. [in Ukrainian].

4. Masych, S. Yu. (2017). *Indyvidualizatsiia profesiinoi pidhotovky maibutnoho fakhivtsia* [Individualization of professional training of a future specialist]. *Pedahohika ta psykholohiia – Pedagogy and Psychology*, 58, 100-107. Kharkiv. [in Ukrainian].

5. Pisotska, M. E., & Kadashevych, K. O. (2021). *Rozvytok idei indyvidualizatsii problemnoho navchannia uchniv u vitchyzniani pedahohitsi v 50–70-ti roky XX stolittia* [Development of the idea of individualization of problem-based learning of students in Ukrainian pedagogy in the 1950s–1970s]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Pedahohichni nauky – Bulletin of Zaporizhzhia National University. Pedagogical Sciences*, 1(37), Pt. 1, 28-34. Zaporizhzhia. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1-1-04> [in Ukrainian].

6. Topuzov, O. M., Malykhin, O. V., Aristova, N. O., Aliksieieva, S. V., Popov, R. A., Baranovska, O. V., & Shelestova, L. V. (2024). Teoriia i praktyka individualizatsii navchannia v umovakh zmishanoi formy orhanizatsii osvithnoho protsesu v zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Theory and practice of individualization of learning in the conditions of blended organization of the educational process in general secondary education institutions]. Kyiv, 1099 p. [in Ukrainian].

7. Tereshchuk, H. I. (2017). Individualizatsiia navchannia v konteksti idei kontseptsii Novoi ukrainskoi shkoly [Individualization of learning in the context of the ideas of the New Ukrainian School concept]. *Naukovi zapysky. Serii: pedahohika – Scientific Notes. Series: Pedagogy*, 2, 6-16. Ternopil. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.2.1> [in Ukrainian].

Perminova Liudmyla, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Psychology and Educational Management named after Prof. E. Petukhov, Kherson State University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

Fronchenko Yurii, Graduate of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education, Kherson State University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

A CREATIVE APPROACH TO THE ORGANIZATION OF INDIVIDUALIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF THIRD (EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC) LEVEL OF HIGHER EDUCATION

Summary.

The article examines the creative approach as a key factor in the effective individualization of the educational

process for applicants of the third (educational and scientific) level of higher education. The purpose of the study is to substantiate the feasibility of introducing creative strategies into the process of training postgraduate students, taking into account their individual educational trajectories, scientific interests and personal characteristics. The authors emphasize the need to rethink traditional learning models in favor of flexible, adaptive approaches that promote the development of creative thinking, independence and research skills. The article uses methods of theoretical analysis, comparative generalization, pedagogical modeling and elements of empirical observation. It is substantiated that the creative approach allows not only to increase the motivation of applicants, but also to ensure the flexibility of the educational process, adapted to the needs of a modern scientist. Particular attention is paid to the role of the scientific supervisor as a facilitator of the individual development of the applicant, as well as the importance of interdisciplinary interaction, digital technologies and academic freedom in the context of the implementation of individualization. The scientific novelty of the study lies in the identification of a creative approach as a system-forming factor in the individualized training of postgraduate students. The practical significance lies in the possibility of applying the proposed approaches in the development of individual curricula, educational programs and a system for supporting scientific activity. In conclusion, the authors emphasize that a creative approach to the organization of the educational process is the key to the formation of a competitive, mobile and innovatively oriented scientist of the new generation.

Keywords: individualization of education; creative approach; educational environment; postgraduate training; innovation-oriented scientist.

Прийнято 20 жовтня 2025 року. Затверджено 28 листопада 2025 року